

Serghei Nilus

**Pe malul râului dumnezeiesc
Însemnările unui ortodox**

Volumul I

Traducere din limba rusă de
preot profesor Teoctist Caia

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
2015

*Menirea și telul scriitorului creștin este slujirea Cuvântului,
să înlesnească descoperirea în profunzimile Lui
a unicului adevăr în manifestările sale infinit de diverse
din viața pământească a creștinului
și prin aceasta să poarte sufletul creștin
pe căile Ortodoxiei, din viața vremelnică la viața veșnică
în Hristos Iisus, Domnul nostru.*

Începând cu sărbătoarea Acoperământul Maicii Domnului din anul 1907¹ și până la Pogorârea Duhului Sfânt din 1912, Dumnezeu a binevoit ca împreună cu familia să mă așez cu traiul pe meleagul binecuvântat al Sfintei Sihăstriei Optina. Mi-au dat stareții o gospodărie lângă mănăstire – casă și toate cele necesare – și mi-au spus:

– Să trăiești cu Dumnezeu până la o vreme. Dacă ne vom pregăti să edităm la Optina cărțuții și foi volante, să ne ajuți în lucrarea noastră, dar, deocamdată, să trăiești cu Dumnezeu aici, lângă noi; la noi este liniște și bine!...

Și am început, cu binecuvântarea stareților, o viață nouă, liniștită, o viață pustnicească, nădăjduind că și oasele noastre se vor odihni lângă cei plăcuți lui Dumnezeu, de la Optina.

Domnul însă a judecat altfel. Slavă lui Dumnezeu pentru toate!...

---

¹ Din data de 1 octombrie 1907 a început viețuirea noastră la Linoviț, sub streășina bisericii cu hramul Acoperământul Maicii Domnului. Este adevărat că biserica nu a fost sfințită în ziua acestei sărbători, ci mai devreme, pe data de 10 august, dar a fost închinată acestei sărbători a Maicii Domnului. A fost ridicată de egumena Sofia.

Măreț și incomparabil este râul lui Dumnezeu – sfânta Optina! Acest râu curge din izvoarele vieții vremelnice în marea cea nesfârșită a veșnicei bucurii din împărăția Luminii celei neînserate și duce cu sine luntrele și pe viețuitorii ei pustnici și alte multe suflete îndurerate, istovite, care au dobândit adevărul vieții la picioarele marilor stareți de la Optina. Câte minuni, câte semne ale milostivirii lui Dumnezeu și, de asemenea, ale dreptei Sale mâinii nu tăinuiesc în sine apele adânc-străvezii și dătătoare de viață ale acestui tainic și minunat râu! De câte ori nu am coborât năvodul meu de pe malul lui pitoresc, acoperit de brazi și de pini somptuos de verzi, învăluit în răcoarea stejarilor noduroși de dantelăria mestecenilor, a plopilor și a arțarilor din pădurea dragă a mănăstirii, în adâncimile lui curate precum cristalul de stâncă, și nu a fost în zadar...

O, binecuvântată Optina!...

Până în 1909, de Anul Nou, am fost ocupat cu trierea vechilor manuscrise din schit, cu cercetarea duhului și a modului de viață a vecinilor mei, dăruiți de Dumnezeu, a pustnicilor sfântului așezământ. Rodul acestor ani a fost cartea mea *Cele sfinte de sub obroc* și câteva mici schițe, care și-au găsit adăpost printre cărțile editate în Lavra Sfintei Treimi a lui Serghie. Începând cu 1 ianuarie 1909, mi-am propus să fac, după posibilități, însemnări zilnice, legate de șederea mea la Optina.

Câte nu am văzut, câte nu am cugetat, câte nu am auzit în acești ani de neuitat pentru mine, câte nu am trăit! Nu poți să povestești totul, iar multe nici nu le poți povesti până la o vreme din varii cauze ale firii prea intime a omului. Dar foarte multe se cer trecute prin vârful peniței pentru a fi dezvăluite întru slava lui Dumnezeu, în folosul sufletului creștinesc, fratele meu după sânge și după credința ortodoxă.

Așadar, să deschidem, scumpul meu cititor, caietele cu însemnări și să urmărim împreună ce a transpus în paginile lor memoria mea atentă și cuvioasă.

*

*Anul 1909**1 ianuarie**Întâmpinarea Noului An.**Fericitul Vasili Aleksandrovici de la Babaevo.**Cuviosul Eleazar de la Anziorsk.*

A trecut deja un an, dar și cu un adaos de trei luni de când trăim sub acoperământul Împărătesei cerești, în așezământul ei de la Optina. Nici nu am observat cum a zburat timpul acesta.

Pruncul nou-născut în familia veșniciei – anul 1909 – l-am întâmpinat cu slujba privegherii în Biserica „Icoana Maicii Domnului de la Kazan”, de la binecuvântata Optină. Am mers împreună cu întreaga familie, care, mulțumită lui Dumnezeu, a crescut până la unsprezece suflete. Am stat la priveghere până la mărimurile Sfântului Ierarh Vasile cel Mare, după Evanghelie ne-am închinat la icoana sa și după cântarea a patra a canonului, pe la zece seara, ne-am îndreptat spre casă. Slujba a început pe la ora șase și jumătate, dar nu te poți aștepta ca Ceasul întâi și otpustul să se facă mai devreme de ora zece și jumătate; iar toți ai mei nu au putere să stea până la sfârșitul unei așa privegheri, ba chiar și eu aș păcătui să mă laud cu atâta rezistență la stat în picioare la slujbele mănăstirești, cu excepția, vai!, a unor rare întâmplări când, ca din senin, un oaspete ceresc – harul de rugăciune al Duhului Sfânt – cercetează inima nesimțitoare și împietrită, care pe „cele neputincioase le vindecă” și pe „cele neîndestulătoare le plinește”. Da, atunci poți să stai veșnic!...

Pe la 11 seara a venit la noi părintele ieromonah Samuil, cu doi cântăreți de străină, au gustat ceva cu noi, au băut

un ceai și au săvârșit în camera de rugăciune *Te Deum*-ul de Anul Nou. Era miezul nopții, iar noi cântam „Dumnezeu este Domnul și S-a arătat nouă”.

– Ideală întâlnire cu Noul An! Cum poți să-I mulțumești Domnului pentru acestea?

– În chipul crucii! Mi-a spus cineva la Mănăstirea „Sfântul Nicolae” Babaevo, răspunzând la o întrebare asemănătoare, un semifericit sau, poate, chiar fericit, un oarecare Vasili Aleksandrovici, care era îmbrăcat și vara, și iarna într-o hăinuță ruptă și trăia într-o șură de paie lângă șopronul cu batoza mănăstirii.

– Cum? L-am mai întrebat o dată.

– Așa, foarte simplu, a răspuns Vasili Aleksandrovici și a făcut semnul crucii. Așa să și mulțumiți! a adăugat el cu un zâmbet scump și naiv de copil.

La vreo cinci verste depărtare de mănăstire, Vasili Aleksandrovici avea un fel de moșie cu casă, moștenite și dăruite de părinți, dar el, așa cum mi s-a spus, nu se îngrijea de ele, lăsând totul în stăpânirea fratelui său, iar el, fiind flăcău tomnatic, se mulțumea să aibă drept casă șura de paie a mănăstirii. Aici se retrăgea el, aici înnopta, fără să-i pese de vreme și anotimpuri. Rareori, când gerurile de la Kostroma depășeau 30 de grade, Vasili Aleksandrovici alerga la hotelul mănăstirii să se încălzească, la responsabilul acestuia, și să bea un ceiuț... Cândva a fost ascultător la Mănăstirea „Sfântul Nicolae” din Babaevo, iar apoi al doilea dirijor în Lavra „Sfânta Treime” a lui Serghie. Cu vreo douăzeci de ani în urmă, după cum mi s-a povestit, avea o voce minunată de tenor și era ascultat de iubitorii de cântări. Când ne-am cunoscut, nu mai avea nici un fel de voce, dar auzul era exemplar, iar noi, eu cu soția, cântam uneori cu el cântări bisericești seara târziu, pe cerdacul hotelului. Era un om curios! Se întâmpla să vină la Liturghie în măreața catedrală de la Babaevo și stătea unde se nimerea și cum se nimerea, întors pe jumătate spre altar, ridica în

sus capul, privea cupola pictată a bisericii și stătea așa, uimit, toată slujba, nemișcat, fără să-i tresară vreun mușchi. Nu se observa să aibă vreo dispoziție pentru rugăciunea de dinafară. Avea rugăciune lăuntrică. Dumnezeu știe; dar prin viața sa smerită și modestă, plină de sărăcie și de neagonisire, era totuși un om nu dintre cei de aici. Doar pe lumea cealaltă se va afla cine a fost în ochii lui Dumnezeu Vasili Aleksandrovici de la Babaevo.

*

A venit să ne felicite cu prilejul Anului Nou prietenul nostru duhovnicesc, părintele Nectarie, și ne-a spus câte ceva din viața pustnicului de la Anziorsk, Cuviosul Eleazar, câteva cuvinte de mare preț, despre felul cum trebuie să mulțumim Domnului:

– Cuviosul era din ținuturile noastre, făcea parte dintr-o familie mic-burgheză de la Kozelsk². Prin nevoințele sale plăcute lui Dumnezeu, a dobândit o umilință binecuvântată și neîncetată, precum și darul lacrimilor. A ieșit odată, într-o noapte, nici de vară, nici de iarnă, în balconul chiliei sale, a privit la frumusețea și tăcerea naturii care înconjură Schitul Anziorsk, s-a umilit până la lacrimi și s-a desprins un suspin de rugăciune din inima lui topită de dragostea dumnezeiască:

– O, Doamne, ce este cu frumusețea creației Tale! Și cum pot eu, cel asemenea unui vierme nenorocit, să-Ți mulțumesc pentru toate marile și bogatele milostiviri pe care mi le-ai dat?

Și datorită puterii suspinului de rugăciune, cerurile s-au deschis și vederii sale duhovnicești i s-au arătat cetele purtătoare de lumină ale Îngerilor și au cântat minunata lor slavoslovie:

---

² Orașul de județ din gubernia Kaluga, Kozelskul se află la vreo trei verste de Optina.

– Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!

Și o voce nevăzută i-a spus cuviosului:

– Cu aceste cuvinte, și tu, Eleazar, să mulțumești Ziditorului și Răscumpărătorului tău!

Să ne facem și noi semnul crucii și să mulțumim lui Dumnezeu prin slavoslovie îngerească: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu!» Dar, după cum se vede, nu va rămâne pace pe pământ și se ia bunăvoința lui Dumnezeu de la oamenii care L-au uitat.”

Ce va fi? Ce va fi?

Este bine la Optina, liniște!... Oare cât timp?

2 ianuarie

*Prietenul din Elabuga. Un dar, ca amintire,
luat din mâinile adormitului Părinte Ioan de Kronstadt.
Amintire despre Cuviosul Ioan Multpătimitorul.
Importanța părintelui Ioan. Messina și Saint Pierre.
Proorocirile se împlinesc. Amenințările viitorului.*

Am la Elabuga un prieten de suflet, om apropiat de noi cu duhul, o modestă învățătoare, Glafira Nikolaievna Liubovikova, la o școală bisericească de parohie. Era apropiată cu dragostea și cu iubirea sa de marele rugător al pământului rusesc, părintele Ioan de Kronstadt. Nu era apropiată lui pentru că trăia sub același acoperiș cu dânsul – s-a văzut cu părintele, în toată viața ei, de vreo două-trei ori, nu mai mult – dar prin credința pe care o avea de la el, probabil, era mult mai aproape de el decât cei care îl urmau stăruitor pe părintele în peregrinările sale în toată Rusia. Am cunoscut-o pe această roabă a lui Dumnezeu, fără să

ne vedem, prin corespondență, datorită interesului pe care îl avea față de cărțile mele. Vara trecută a venit, din îndepărtata ei Elabugă, la Optina, ca să se roage, și aici ne-am și cunoscut. Ultima etapă în călătoria sa, înainte să ajungă la Optina, a fost Schitul Vanlov, nu prea departe de Iaroslavl, unde, în acea vară, a început să se stingă viața sfântă a marelui rugător de la Kronstadt. În drumul ei de întoarcere de la Iaroslavl la Elabuga³ a vrut să treacă iarăși pe la Schitul Vanlov, la părintele.

– Dacă veți trece pe la părintele – i-am spus –, plecați-vă la picioarele lui din partea noastră, a tuturor, și cereți-i pentru mine ceva din lucrurile sale sau din îmbrăcămintea lui mai veche, ca amintire și binecuvântare.

Ce importanță a avut păstorul de la Kronstadt pentru sufletul meu se vede din cartea mea *Măreția în cele neînsemnate*. Prietena de la Elabuga mi-a înțeles dorința.

Pe data de 10 iulie, anul trecut, am primit de la dânsa o scrisoare, în care, printre altele, îmi scria așa:

„Bună ziua, scumpii mei! Mă grăbesc să împărtășesc bucuria mea împreună cu dumneavoastră. Pe data de 1 iunie, la ora 8 dimineața, vaporul care mă ducea acasă a acostat undeva, iar eu am coborât, m-am dus la casa de bilete și am aflat că părintele nu este la Vanlov, ci se află pe moșia boierilor Staheev, la Sfânta Cheie, la 17 verste depărtare de Elabuga. Tot atunci am lăsat bagajele la magazie și am alergat la altă casă de bilete, unde un vapor al Staheevilor își aștepta oaspeții, care fuseseră invitați... Acolo toți erau bucuroși că am reușit să ajung și să-l văd pe părintele. Nu am putut ajunge la Liturghie, părintele terminase slujba. Când părintele m-a binecuvântat, i-am șoptit la ureche, că S.A. Nilus îi trimite o plecăciune până la pământ și îi cere binecuvântarea. Părintele mi-a spus:

---

³ Oraș în Tatarstan, port pe râul Toima, în apropiere de vărsarea în fluviul Kama (n. tr.).

– Transmiteți-i că îl stimez adânc de tot și îl iubesc cu iubire de frate întru Hristos.

Atunci i-am spus:

– Părinte, vrea să primească ceva în amintirea dumneavoastră.

El a răspuns:

– Din păcate, nu am nimic aici.

Așa că nu am reușit – scria prietena noastră – să vă îndeplinesc dorința, cu toată simpatia părintelui față de dumneavoastră.”

Astăzi se face pomenirea Cuviosului Serafim de Sarov. Împreună cu soția, am mers la utrenie și la Liturghie. În această zi remarcabilă și scumpă nouă, am primit de la Petersburg, de la o rudă apropiată a soției, un plic în care era o crenguță de buxus cu câteva frunzulițe: în timpul privegherii săvârșite în ajunul îngropării părintelui Ioan, această crenguță a fost pusă în mâna adormitului și a stat aici până la sfârșitul privegherii. În timpul vieții sale, părintele nu a găsit ceva la îndemână să-mi trimită drept amintire, iar după moartea sa, această *amintire* mi-a trimis-o din propriile sale mâini și, mai ales, printr-o persoană care nu putea să știe nimic privitor la dorința mea.

Și încă o coincidență semnificativă: în cartea mea *Măreția în cele neînsemnate*, închinată părintelui Ioan de Kronstadt, se vorbește despre Cuviosul Serafim de Sarov, încât cele spuse despre dânsul ocupă cel puțin un sfert din primul volum. Și iată, de ziua pomenirii Cuviosului, mi se trimite o crenguță verde în amintirea celui căruia, cu atâta dragoste și credință, i-am închinat prima încercare, pe măsura puterilor mele, de seceriș apropiat în țarina deja îngălbenită cu holde a lui Hristos. Niciodată nu am recunoscut și nici nu recunosc ceva întâmplător în lumea văzută, în cea din afară, cu atât mai mult în lumea duhovnicească, unde, pentru omul credincios, toate sunt raționale și au o înlănțuire logică. Nu calific acest eveniment important pentru mine drept ceva

aparținând de categoria întâmplărilor stupide și de mică importanță.

Să nu fie aceasta!

Și, spre întărirea credinței mele din trecutul meu care pleacă spre veșnicie, îmi vine în minte o întâmplare asemănătoare dar, poate, chiar mai uimitoare.

Cu vreo doi sau trei ani înainte de încetarea activității mele în calitate de moșier în gubernia Orlov, pe timp de vară, după terminarea cositului, înainte de începerea secerișului, m-am dus cu caii și căruța mea la părintele Egor Cekriakovski⁴. Sufletul îmi fierbea, inima mi se învârtoșase: trebuia, parcă, să-mi eliberez sufletul.

Am ajuns la părintele: o văd pe mâna lui dreaptă de la căminul de copii, prințesa Olga Evghenievna Obolenskaia, care era gata de plecare.

– Unde plecați? o întreb eu.

– Părintele mi-a dat binecuvântare să mă odihnesc, să merg la sfinții de la Pecerska Kievului. Mâine plec. Aveți ceva de transmis la Kiev?

Am scos portmoneul din buzunar, am luat două grivne și i-am spus:

– Când veți ajunge în peșteri, să mă pomeniți la racla Cuviosului Ioan cel Mult Pătimitor și să puneți aceste două grivne pe sfințele sale moaște, ca dar al sânguinței mele față de dânsul.

De ce mi-am arătat sânguința față de acest om plăcut lui Dumnezeu din toată ceata de cuvioși părinți de la Pecerska Kievului, nu mi-am dat seama nici până acum... Probabil că așa trebuia să fie.

Prințesa a plecat, eu m-am întors la muncă pe moșia mea.

A trecut vara, a venit toamna; am terminat semănăturile de toamnă, am biruit și cu treieratul. A venit să-și petreacă

---

⁴ Despre acesta găsim în *Măreția în cele neînsemnate*, ed. III, partea I, pp. 239-274.

Nu este oare acesta turnul Siloamului? Nu ne amenință oare și pe noi Dumnezeu dacă nu ne pocăim? Dar pocăința nu numai că nu se vede, dar oamenii, cu toate plăgile lor, hulesc și mai mult numele lui Dumnezeu. Maxim Gorki, de exemplu, cu obârșia sa în sânul poporului rus, fiind cândva un purtător de Dumnezeu, ce scrie dânsul, nebun nefericit, cu prilejul catastrofei de la Messina?! „Astfel de strașnice evenimente – proorocește acest idolaș al anarhiei rusești – pot să aibă loc atât timp cât forțele omenirii se irosesc în lupta omului împotriva omului. Dar va veni timpul când această luptă se va încheia, și atunci, cică, vom înlătura toate stihiiile și le vom obliga să se supună omului...”

Ce este aceasta, dacă nu o răzvrătire împotriva lui Dumnezeu a Luceafărului căzut? Oare prin gura hulitoare de Dumnezeu a acestui jalnic și trivial profanator nu vorbește fiara apocaliptică, care, deocamdată, nu s-a arătat, dar a cărei apropiere o presimte deja inima omenească, cuprinsă de fiorii groazei: a unora, care îl văd ca antihrist, care va veni curând în lume, și a altora, și aceștia sunt majoritatea, care îl văd ca pe un „supraom, geniul omenirii, care trebuie să vină și să le rânduiască pe toate, prefăcând săbiile în cosoare și sulilele în seceri”...

Mintea și inima mea refuză să privească altfel pe toate aceste evenimente mondiale, contemporane veacului nostru, decât din punctul de vedere al împlinirii desăvârșite a proorocirilor Sfintei Scripturi și, în parte, a celor din Apocalipsă. Cele cincisprezece luni, petrecute într-o neîntreruptă comuniune cu tradițiile Optinei, atât cu cele scrise, cât și cu cele orale, m-au convins cu desăvârșire că nu greșesc în convingerile mele: că tot ce este fără noimă, tot ce este nebunesc și se pune în seama lui Dumnezeu, ceea ce se petrece în toată lumea și a infectat deja și Rusia, își poate găsi o explicație, dar să nu ducă inimile credincioase până la hotarele deznădejdiei, dincolo de care este moartea veșnică a sufletului. Și cât de orbi sunt oamenii care refuză duhul

Scripturii! Văd cu ochii, aud cu urechile, dar nu înțeleg nimic!

Voi lua la întâmplare câteva dintre evenimentele petrecute la Messina și tipărite în presa acelor zile. Se comunică, de exemplu, că una dintre jertfele descoperite de marinarii noștri era o femeie, găsită sub dărâmături perfect sănătoasă, doar era istovită de foame și de spaima ce o trăise. În momentul când s-a produs cutremurul, aceasta dormea împreună cu soțul ei în același pat. Când s-a prăbușit dormitorul și au fost acoperiți de dărâmături, soțul ei nu mai era lângă dânsa. Un timp i-a auzit vocea de după mormanul de moloz ce îi despărțea, destul parcă să-i întindă mâna și să-și atingă soțul, dar a fost imposibil. Și iată, vocea soțului, la început puternică, a început să se stingă și, în sfârșit, a încetat cu totul.

Soțul a murit, dar femeia a rămas. Oare nu este aceasta o împlinire a cuvintelor Mântuitorului: „Vă zic vouă: În noaptea aceea vor fi doi într-un pat; unul va fi luat, iar celălalt va fi lăsat”?

În aceeași Messina, după cum spuneau aceleași ziare, dintre clădirile existente în oraș au rămas în picioare doar două, și acestea erau închisoarea și casa de nebuni. Au rămas în viață doar cei condamnați și cei oropsiți de lume, iar lumea care i-a condamnat și i-a oropsit a pierit.

Nu este acesta, oare, un semn al Proniei Dumnezeiești?! Cel care are urechi de auzit să audă!... Este cu totul remarcabil că astfel de amănunte ale catastrofei, care mărturisesc cu claritate adevărul de netăgăduit al cuvântului dumnezeiesc, apar pe coloanele unor astfel de organisme de presă și de la astfel de oameni pe care nimeni și nicidecum nu pot fi bănuiți de clericalism.

Când pe insula Martinica, asupra orașului Saint Pierre, s-a dezlănțuit o catastrofă asemănătoare, dacă nu mai îngrozitoare, din tot orașul nu a rămas în viață decât un singur negru, care era închis într-o celulă subterană. În

dimineata următoare trebuia să fie executat, dar au fost executati cei care l-au condamnat.

Toate acestea sunt semne. Dar cine le dă atenție?!

3 ianuarie

Două întâmplări semnificative de la Sihăstria Optina.

Importanța lor ca semne pentru lumea ortodoxă.

Un om dezbrăcat pe Sfânta Masă din

Biserica „Intrarea în templu a Maicii Domnului”.

Ce a însemnat aceasta?

Nu puține semne se arată, deocamdată, și în sihăstria noastră, păzită de Dumnezeu! Chiar în ziua de Crăciun, aici au avut loc două mari evenimente după importanța lor lăuntrică: în timpul Liturghiei solemne, care s-a săvârșit în sobor, de părintele arhimandrit, chiar în timpul Vohodului mare a luat foc și s-a făcut cenușă fabrica de țiglă a mănăstirii. A fost primul eveniment.

La ora cinci, în aceeași zi, când în biserică se citea Ceasul al nouălea, a murit subit, de inimă, în chilia sa, părintele Iliodor, economul mănăstirii, un om nu prea bătrân și cu o înfățișare viguroasă. A fost al doilea eveniment.

Astfel, începutul noului an creștinesc a fost marcat de foc și de moarte. A ars fabrica de acoperișuri, a murit economul. Nu este acesta, oare, prototipul particular, care ne deschide viziunea spre cele generale, care se petrec și în lumea numită creștină? Noul an începe cu un foc (trebuie să le judecăm pe toate din punct de vedere duhovnicesc), care se atinge de ceva protector (asemenea copacului care a crescut dintr-un grăunte de muștar), și în anul ce a venit se sfârșește, pe neașteptate, cel ce se ocupa cu buna rânduială

în mănăstire. Referindu-ne strict la Sihăstria Optina, unde s-au arătat aceste semne, ele nu au cum să nu se reflecte în toată lumea creștină. Sihăstria Optina nu este un colț oarecare, rătăcit pe drumurile și pe la răspântiile lumii, ea, odată cu moartea părintelui Ioan de Kronstadt, a devenit aproape cel mai important centru al duhului rus-ortodox, iar ceea ce se săvârșește aici trebuie să se reflecte, în chip inevitabil, într-un fel sau altul, atât la periferie, cât și în tot organismul rusesc și, împreună cu acesta, în Ortodoxia ecumenică. Instrumentele seismice ale observatorului de la Pulkovo nu indică oare cutremure care se vor produce și în altă emisferă?...

Ultimul dintre evenimente ne arată dacă este corect sau nu acest punct de vedere. Înainte de revoluția din anul 1905, în august 1904, în aceeași Optină, s-a petrecut un eveniment a cărui importanță a fost apreciată cum se cuvine de cei cu privire atentă.

Lucrurile s-au petrecut așa. La începutul vacanței de vară a aceluși an, a venit la întâistătătorul și la stareții Optinei un student oarecare de la o Academie Teologică, licențiat în drept⁵. Adusese o scrisoare de la rectorul său care, recomandându-l pe aducător, ruga conducerea de la Optina să-i ofere posibilitatea și să-i dea instrucțiuni ca să presteze o ascultare activă pe tot timpul vacanței.

Aspirantul la nevoința monahală a fost primit așa cum știu să primească cei de la Optina: cu blândețe și cu inima deschisă. I s-a dat și o cameră la hotel, acolo unde stau pelerinii, iar ca ascultare i-au dat ceea ce stareții dau ca primă încercare oricui ar vrea să intre în mănăstirea lor, orice stare sau pregătire ar fi avut: la bucătărie, să curețe cartofi și să

---

⁵ Serghei Iakovlevici Smaragdov. Mai apoi i s-a dat de urmă: era preot la catedrala din Suhumi. Îi aparține distrugerea dubioasă a obștii de femei „Sfântul Alexei de Ivira”, fondată de părintele Sofronie în apropiere de Tuays.

Când s-a întâmplat acest cumplit eveniment, ce a atras după sine închiderea temporară a Bisericii „Intrarea în templu a Maicii Domnului”⁹ de la Optina și sfîntirea ei succintă, atunci cei mai inspirați dintre frați au văzut în acesta semnele unui viitor groaznic, prevăzând aici toate indiciile timpului antihristic.

Peste un an și ceva a început așa-numita „mișcare de eliberare”, confirmând faptul că inspirații părinți de la Optina nu au greșit în presupunerile lor, că această mișcare ascunde în sine nu doar o simplă revoluție împotriva unsului lui Dumnezeu, dar și un război împotriva Creatorului universului

---

așa. Avocatul a continuat să fie mereu un creștin și un fiu credincios al Sfintei Biserici Ortodoxe. Practica avocătească nu a făcut din el un afacerist, nu a stins flacăra credinței ce ardea în el. Găsea totdeauna timp pentru studierea Sfintei Scripturi și lectura scrierilor patristice. Se poate spune că în câțiva ani a studiat întreaga bibliotecă a bisericii catedrale. Strana bisericii era locul preferat de dânsul. Aici, mai des în zilele de rînd, cânta cu alți cântăreți de strană, citea Ceesurile, cei șase psalmi ș.a., devenind cu fiecare zi „un om tot mai bisericesc”. Și totul s-a terminat. Avocatul care dăduse speranțe strălucite a hotărât să-și întrerupă cariera și să devină preot. Din păcate, din cauza unor probleme de familie – i se îmbolnăvise soția și aceasta avea nevoie de un climat mai călduros – S. Ia. nu a mai putut rămâne în Ekaterinburg și a fost nevoit să plece în sud, în orașul Suhumi. Aici a fost întâmpinat cu multă bunăvoință de Preasfințitul Episcop Andrei și a început să se pregătească de hirotonie. Pe data de 29 septembrie, domnul Smaragdov a trimis pe adresa Preasfințitului Mitrofan, Episcop de Ekaterinburg și Irbitk, următoarea telegramă din Suhumi: „Preamilostive arhipăstor! Pe data de 1 octombrie s-a fixat hirotonirea mea, a păcătosului, întru diacon, iar pe data de 5, întru prezbiter. Căzând la picioarele Preasfinției Voastre, vă cer cu sîrguință să mijlociți pentru mine în rugăciunile voastre”. Vlădica a trimis Preasfințitului Andrei următoarea telegramă: „Rog ca Preasfinția Voastră să transmită lui Smaragdov salutările mele și dorința mea să propășească în harul lui Hristos Iisus”. Acum, când se tipăresc aceste rânduri, fostul avocat a devenit deja slujitor al altarului, binecuvîntează-l, Doamne! Pe data de 5 octombrie, vlădica a primit următoarea telegramă: „Încă o dată vă mulțumesc din inimă pentru dragostea dumneavoastră, vlădică: vă cerem sfințele dumneavoastră rugăciuni. Episcop Andrei, preot Smaragdov”.

⁹ Sihăstria Optina se numește și Sihăstria „Intrarea în templu a Maicii Domnului” și acesta este hramul ei de peste an.

și se apropie ziua fatală, când trebuie să se arate „cel mârșav” al Proorocului Daniel, care, prin încremenirea generală a celor ce dețin puterea și paralizia autorităților, va face să înceteze jertfa zilnică și va sta urâciunea pustirii în locul cel sfânt...

La Optina este un monah dintre cei ce slujesc, un om prea simplu, evlavios și temător de Dumnezeu¹⁰. Unul dintre frați mi-a povestit că, înainte de a se întâmpla acest eveniment, a văzut în altarul Bisericii „Intrarea în templu a Maicii Domnului”, pe Sfânta Masă, un oarecare om care nu avea pe el nici un fel de îmbrăcăminte.

– Iată ce ispită! spunea acest slujitor al Domnului. Eram de rând și, când intru în altar, văd un om dezbrăcat pe Sfânta Masă.

Puțini au fost cei care au crezut în cele spuse de acest rob al lui Dumnezeu... Puțini sunt și cititorii care să-mi aprobe punctul meu de vedere despre cele petrecute pe data de 2 august 1904 în sfânta Sihăstrie Optina... Să dea Domnul ca interpretarea mea să fie falsă... Însă inima îmi este îngrijorată, îngrijorată!...

9 ianuarie

*Fierberea apei de Bobotează la Petersburg.
Monahia Olga și proorocirile sale. Ce s-a întâmplat
cu un arhiepiscop. Zvonurile despre restaurarea unei
icoane făcătoare de minuni a Maicii Domnului.
Înțelepciunea unui stareț. Judecata lui Dumnezeu.*

După cum se vede, unele evenimente încep să-mi justifice interpretarea celor întâmplate la Optina în ziua de Crăciun: acoperământul credinței se ia de la turma lui Hristos,

---

¹⁰ Părintele Ignatie, numit și Tânguiosul, din cauza vocii sale bocitoare.

spre marea durere a oilor și spre bucuria haitei de lupi sălbatici, care jubilează și sărbătoresc apropierea biruinței lor. În ajunul și chiar în ziua de Bobotează, la recomandarea unei comisii medicale, s-a dat ordin ca la sfințirea Aghesmei Mari, la Petersburg, să se folosească apă fiartă. La toate catedralele și bisericile, de asemenea și pe Neva, au fost aduse butoaie cu apă fiartă și rugăciunile de sfințire s-au făcut deasupra acestei ape, invocându-se harul Sfântului Duh. Dar nu este oare un pogrom al credinței? Pentru tăiatul lemnului necesare la fierberea apei și nimicirea microbilor s-a acordat mai multă credință decât lui Dumnezeu...

Iată „cum se arde acoperământul credinței”! Din fericire, nu toți s-au lepădat, deocamdată, de ancora mântuirii noastre și, în același Petersburg, Domnul a păstrat pentru aleșii Săi un episcop care nu a vrut să renunțe la credința sa de dragul păcii cu dușmanii Bisericii lui Hristos. Dacă însemnările mele vor vedea cândva lumina tiparului, atunci ele vor păstra numele acestei slugi credincioase a lui Dumnezeu, întru întărirea credinței și evlaviei fraților mei neputincioși. Numele acestui episcop este Kiril Gdovski¹¹. Fie numele lui binecuvântat din neam în neam.

Am primit de la Petersburg un articolăș tăiat din Gazeta de Petersburg, nr. 7, intitulat „Sfințirea Aghesmei mari în Lavra Alexandru Nevski”. Acest eveniment extrem de important este descris în ziar așa:

„[...] Iată ce s-a întâmplat în Catedrala Lavrei Alexandru Nevski în ajunul Bobotezei:

Paznicii Lavrei au pregătit din timp, pentru sfințirea apei, o cadă imensă de stejar și câteva butoaie, după cum se obișnuia, cu apă nefiartă, luată direct de la robinet. Poliția de circumscripție, prin sergenții de stradă, în numele comisarului, a ordonat hangiului locului, domnul Evplov, să pregătească 50 de găleți cu apă fiartă, care să se sfințească

---

¹¹ Acum (anul 1913) este episcop de Tambov.

în Lavra Alexandru Nevski. Apa fiartă a fost comandată pe la orele 10 dimineața și peste o oră era deja pregătită, dar nu a fost cerută de nimeni.

Adjunctul comisarului de poliție, aflând că apa din cadă nu era fiartă, a cerut ca aceasta să fie înlocuită cu apă fiartă. Economul Lavrei, arhimandritul Filaret, s-a dus la mitropolitul Antonie¹², dar secretarul Tihomirov i-a spus că vlădica este ocupat până peste cap. Astfel, fără să primească nici un ordin de la vlădica, din proprie inițiativă, a poruncit ca apa să fie înlocuită, după cum mi-a mărturisit chiar Arhimandritul Filaret: «Aveam destulă apă fiartă, dar nu reușisem să o răcim. Am luat direct din oale apă fierbinte». Economul Lavrei și-a exprimat regretul că ordinul privind apa fiartă a venit prea târziu. «În general, totul a ieșit bine. Mulți dintre cei prezenți chiar au mulțumit pentru măsurile preventive care s-au luat» – ne-a declarat arhimandritul Filaret.

Din păcate, nu aceleași lucruri le-am auzit de la cei care s-au rugat în biserică. Mulți au cârtit puternic și au ieșit afară, când, în timpul săvârșirii Sfintei Liturghii, paznicii au adus apa și au vărsat-o în cadă. Vaporii fierbinți s-au împrăștiat în toată biserică... Cererea energică a poliției ca apa nefiartă să fie înlocuită neapărat cu apă fiartă a produs asupra închinătorilor o impresie neplăcută. Clericii Lavrei au refuzat ca în ziua de Bobotează să pună o cadă cu apă fiartă pe gheața Navei. Apa a fost sfințită de Episcopul Kiril Gdovski dimpreună cu un arhimandrit din Lavră, chiar lângă o copcă făcută pe Neva.

---

¹² Mitropolitul Antonie, cu al său *factu consensus*, care a produs acest sacrilegiu, a murit curând și moartea sa a fost acoperită de penibil: a murit fiind inconștient zece zile. După slujba înmormântării, când trupul era purtat la groapă în jurul bisericii, pe neobservate, un vârtej puternic de vânt i-a luat mitra de pe cap și a fost aruncată în mulțime, unde a dispărut fără urmă.

Poliția locală a luat măsurile necesare și nimeni dintre cei prezenți nu a avut voie să ia apă din Iordan.”

Ei, ce grozăvie!...

*

La o mănăstire de femei, ce se găsește nu departe de Optina, trăiește o roabă a lui Dumnezeu pe nume Olga. Adesea se pierde cu firea, are vedenii și proorocește. Unii cred în ea, alții nu. Nici eu însumi nu pot ști cu ce duh proorocește Olga, dar din ceea ce spune, multe se împlinesc.

Din ziua când s-a sfârșit părintele Ioan de Kronstadt¹³, s-a pierdut de tot. Nu mănâncă aproape nimic, nu bea, nici măcar nu doarme. Și-a făcut o trâmbiță de hârtie și trâmbițează:

– A venit vremea lui antihrist. Satana însuși a ieșit din iad. Acum, în iad, nu mai este nimeni, în afară de Iuda: toată oștirea satanică a ieșit din cele de dedesubt pentru a ademeni și a pierde ultimii creștini de pe pământ. Amar vouă, oamenilor, pe pământ a venit mare jale! Aici vor începe molimele, aici sunt fricoșii, pământul începe să se clatine, iar războiul va fi înfricoșător... Iar la apus de soare sunt doi cai, unul roșcat și altul negru ca pana corbului, își rod zăbalele și nechează așa încât vor să ne facă bucăți, dar încă nu pot. Îi reține putere nepământeană... Dar curând, foarte curând, vor scăpa din lanțuri și se vor arunca asupra noastră!

Nu te puteai uita la Olga fără să lacrimezi: degetele, mâinile, picioarele – toată era precum un os și tot trupul ei din timpul crizei luase o înfățișare cu totul îngrozitoare...

– Văd, trâmbița Olga, îl văd pe antihrist. El umblă, își freacă mâinile, este mulțumit de slugile sale, care îndeplinesc cu bine toate poruncile sale. Doar că nimeni nu știe unde se află și când va apărea. Însă curând va fi anunțat. Îl voi

---

¹³ 20 decembrie 1908.

eparhia noastră. La această icoană se închină toată Rusia Ortodoxă. După tradiție, această icoană a fost zugrăvită în timpul vieții pământești a Împăratului Cerului de Sfântul Apostol și Evanghelist Luca. Conducerea mănăstirii a constatat că icoana a devenit atât de întunecată, încât nu se mai distinge nimic cu claritate. Au venit aici și restauratori cu toate serviciile lor și au propus un nou mijloc de restaurare, iar pe bătrânul vlădică al eparhiei noastre l-au convins să-și dea binecuvântarea ca zugrăveala apostolică să fie înnoită cu noi culori.

– Cum este posibil, am întrerupt eu discuția. Se va face, oare, deschis, în văzul credincioșilor?

– Nu, a răspuns ofițerul. Se presupune că restaurarea se va face noaptea pe părți: vor fi scoase vopselele vechi, pe mici porțiuni, și în locul lor vor fi plasate, ca într-un mozaic, culori noi, cu înfățișare veche, ca să se restabilească progresiv vechea zugrăveală.

– Dar este un sacrilegiu! am exclamat eu. Un sacrilegiu cu nimic mai prejos decât cel săvârșit de soldatul împăratului iconoclast care a lovit cu sulița preacuratul chip al Maicii Domnului de Iviria!

După cum s-a lămurit, tot așa gândea și episcopul vicar, dar nu aceeași părere o avea și „generalul” dintre funcționarii sinodali. Printre altele, vestea despre această restaurare umblă prin popor, tulburând conștiința ultimei rămășițe de credincioși...

– Nu interveniți dumneavoastră, S.A., ca să opriți această profanare?

Am zâmbit cu amar: cine mă ascultă pe mine?!

După plecarea acestui ofițer, m-am adunat cu duhul și am trimis o scrisoare unui „general” sinodal, lui Skvorțov, și apoi am avut ocazia să mă întâlnesc cu dânsul la Oriol. După această scrisoare pe care am alcătuit-o cu expresii destul de energice, am mai scris o scrisoare lungă Preasfințitului Andronic, episcop vicar al aceleiași eparhii, mai